

**Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут**

Кафедра судочинства

Костів І.Я.

ЮРИДИЧНА КЛІНІЧНА ОСВІТА

**методичні вказівки для самостійної роботи
студентів 3-го курсу денної та заочної форм
навчання спеціальності «Право»**

Івано-Франківськ, 2025

УДК 347.919.2(477)(075.8)

Затверджено на засіданні кафедри судочинства навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (**протокол № 1 від « 28» серпня 2024 року**)

Схвалено науково-методичною радою навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (**протокол № 2 від «29» листопада 2024 року**)

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (**протокол №4 від 5 грудня 2024 року**).

Рецензенти:

Петечел Надія Михайлівна: кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри судочинства навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Остап'як Микола Михайлович: доктор філософії у галузі права, викладач кафедри теорії та історії держави і права навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Костів І. Я. ЮРИДИЧНА КЛІНІЧНА ОСВІТА: методичні вказівки для самостійної роботи здобувачів денної та заочної форм навчання спеціальності 081 «Право». » Івано-Франківськ: навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», 2025. 30 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану НН юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника і призначені для проведення семінарських занять з дисципліни «Юридична клінічна освіта». У вказівках викладені: програма навчальної дисципліни, перелік тем для опрацювання, а також перелік рекомендованих джерел. До кожної теми подано методичні рекомендації, питання для вивчення, питання для самоконтролю, тематика рефератів, тести та індивідуальні завдання. Методична розробка призначена для студентів, аспірантів, викладачів.

УДК 347.919.2(477)(075.8)

© Костів І.Я., 2025

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2025

ЗМІСТ

Вступ	4
Програма навчальної дисципліни.....	5
Тематика та зміст самостійної роботи для студентів денної форми навчання.....	7
Тема 1. Юридичні клініки: історія становлення та розвитку, їх мета і завдання.....	7
Тема 2. Професійна етика у діяльності юридичних клінік	8
Тема 3. Основи менеджменту юридичної клініки	10
Тема 4. Підготовка та проведення інтерв'ювання	11
Тема 5. Безпосереднє надання правової допомоги	12
Тема 6. Надання консультацій	13
Тема 7. Підготовка юридичних документів	15
Тема 8. Представництво інтересів клієнтів у різних інстанціях.....	16
Тема 9. Правопросвітницька робота як напрям діяльності юридичної клініки.....	17
Тематика та зміст самостійної роботи для студентів заочної форми навчання.....	19
Тема 1. Юридичні клініки: історія становлення та розвитку, їх мета і завдання.....	19
Тема 2. Професійна етика у діяльності юридичних клінік	20
Тема 3. Основи менеджменту юридичної клініки	22
Тема 4. Підготовка та проведення інтерв'ювання	23

Тема 5. Безпосереднє надання правової допомоги	24
Тема 6. Надання консультацій	25
Тема 7. Підготовка юридичних документів	27
Тема 8. Представництво інтересів клієнтів у різних інстанціях.....	28
Тема 9. Правопросвітницька робота як напрям діяльності юридичної клініки.....	29

ВСТУП

«Юридична клінічна освіта» як навчальна дисципліна є однією з дисциплін за вибором студента для підготовки бакалаврів права.

Мета викладання навчальної дисципліни «Юридична клінічна освіта» полягає у виробленні та вдосконаленні у студентів професійних навичок з юриспруденції та юридичної психології, закріплення на практиці навичок, отриманих у результаті їхньої теоретичної підготовки, спрямування уваги студентів до етичних проблем у їхній професійній діяльності; формування у студентів активної громадянської позиції.

До **основних завдань**, які ставляться перед студентами у процесі вивчення цієї дисципліни відносять наступні:

Розкрити мету, завдання діяльності та роль правничих клінік у демократичному громадянському суспільстві;

Сформувати у студентів уявлення про професійну етику, її роль у взаємодії з клієнтами;

Розкрити зміст та роль установчих і локальних документів у роботі юриста на прикладі діяльності правничої клініки;

Навчити правил документування, ведення справ клієнтів;

Навчити використовувати технології у сфері юридичної практики під час вирішення реальних справ; користуватись електронними кабінетами, реєстрами, базами даних та знань; вміти формувати та користуватись електронними документами;

Сформувати і розвивати практичні навички спілкування юриста з клієнтом;

Навчити правилам отримання інформації у справі, інтерв'ювання клієнта, формату опрацювання письмового звернення;

Опанувати алгоритм роботи над справою, набути навичок вироблення правової позиції у справі;

Сформувати та вдосконалити навички складання процесуальних

документів і звернень до різних органів та інституцій у процесі практичної роботи юриста;

Ознайомити з особливостями представництва інтересів клієнтів у державних органах;

Ознайомити з психологічними особливостями юридичного консультування та право-просвітницької діяльності;

Сформувати уявлення про практичне право як основу право-просвітницької роботи;

При виконанні завдань, які рекомендовані для самостійної роботи **слід також керуватися** й методичними вказівками, які подані до кожної із тем, які виносяться на семінарське (практичне) заняття.

До кожної з тем подано список нормативних актів та юридичної літератури.

Вивчаючи юридичну літературу слід враховувати зміни, які останнім часом відбулися в законодавстві України.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. Юридичні клініки: історія становлення та розвитку, їх мета і завдання

Юридична клінічна освіта: поняття, мета, завдання і соціальна роль. Історія виникнення юридичних клінік. Види і форми правничої клінічної освіти. Право «суспільних інтересів» в діяльності Юридичної Клініки.

ТЕМА 2. Професійна етика у діяльності юридичних клінік

Поняття та складові професійної культури правника. Реалізація міжнародних та національних стандартів професійної етики в діяльності Юридичної Клініки. Етичні стандарти корпоративної культури Юридичної Клініки.

ТЕМА 3. Основи менеджменту юридичної клініки

Основні типи управління юридичною клінікою. Мета і завдання юридичної клініки. Управління персоналом юридичної клініки. Особливості управлінської структури юридичної клініки ПНУ ім. Василя Стефаника.

ТЕМА 4. Підготовка та проведення інтерв'ювання

Підготовка до інтерв'ювання. Встановлення першого психологічного контакту з клієнтом. З'ясування життєвої проблеми, з якою клієнт звернувся до правника/клініки. Завершення інтерв'ю.

ТЕМА 5. Безпосереднє надання правової допомоги

Аналіз фактичних обставин справи. Методика аналізу правової основи. Аналіз доказів. Вироблення позиції по справі. Етапи вироблення та реалізації позиції по справі.

ТЕМА 6. Надання консультацій

Поняття консультиування. Стилi консультиування. Підготовка до консультиування. Підготовка тексту консультиаційного висновку.

ТЕМА 7. Підготовка юридичних документів

Вимоги до форми та змісту правового консултативного висновку. Структура змісту правового Консултативного висновку. Особливості складання проектів процесуальних та інших документів.

ТЕМА 8. Представництво інтересів клієнтів у різних інстанціях

Теоретичні засади представництва клієнта. Особливості представництва інтересів клієнта в органах державної влади, місцевого самоврядування, перед

фізичними і юридичними особами. Альтернативні способи вирішення спорів. Медіація.

ТЕМА 9. Правопросвітницька робота як напрям діяльності юридичної клініки

Поняття, роль і значення правової просвіти. Загальні засади правопросвітньої діяльності юридичних клінік. Напрямки і форми правової освіти. «Практичне право» як оптимальна форма правопросвітньої діяльності юридичної клініки.

Тематика та зміст самостійної роботи для студентів денної форми навчання

ТЕМА 1. Юридичні клініки: історія становлення та розвитку, їх мета і завдання

Методичні вказівки

«Юридичні клініки: історія становлення та розвитку, їх мета і завдання» є ознайомчою темою з курсу «Юридична клінічна освіта», так як розкриває загальне уявлення про юридичну клініку.

При підготовці до заняття слід визначити поняття, особливості, цілі та стратегію Юридичних клінік, передумови виникнення та завдання юридичної клінічної освіти, дослідити світову історію виникнення і розвитку юридичних клінік.

Особливу увагу слід приділити дослідженню започаткування юридичного клінічного руху в Україні, причинам виникнення, особливостям створення та функціонування.

Готуючись до семінарського заняття слід проаналізувати типи юридичних клінік залежно від організаційної структури та напрямів роботи

Питання для самостійної роботи

1. Способи розуміння юридичної клініки (як: організації; форми практичного навчання; навчального курсу)
2. Юридична клінічна освіта: поняття, особливості, цілі та стратегія.
3. Співвідношення клінічної та традиційної юридичної освіти.
4. Загальна характеристика сучасної системи юридичних клінік в Україні.

Тематика рефератів:

- Юридична клініка «живого клієнта».
- Юридична клініка консультування без особистого контакту.
- Імітаційна клініка.
- Значення діяльності юридичних клінік для суспільства.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
2. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI : станом на 31 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text> (дата звернення: 02.01.2025).

3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI : станом на 1 січ. 2025 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
4. Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України : Наказ МОН України від 03.08.2006 № 592.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
5. Стандарти юридичних клінік України: прийняті Асоціацією юридичних клінік України, схвалені Всеукраїнським З'їздом Асоціації юридичних клінік України Протокол № 2 від 19 червня 2014 року. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/standarti-diyalnosti-yuridichnikh-klinik-ukrajini.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
6. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник за заг. ред. В. М. Сущенка. К.: Ваїте, 2020 274 с. [Електронний ресурс] URL: <https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Textbook-Clinical-Legal-Education.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
7. Основи юридичної клінічної практики: Навчально-методичний посібник За ред. А. О. Галая.– К.: Атіка, 2007.– 204 с. [Електронний ресурс] URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/Osnovy-yurydychnoyi-klinichnoyi-praktyky.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).

ТЕМА 2. Професійна етика у діяльності юридичних клінік

Методичні вказівки

Готуючись до заняття необхідно сформулювати загальне уявлення про етику, визначити основні завдання етики, особливості та значення професійної етики.

При підготовці до заняття слід встановити взаємозв'язок юридичної етики з етичними принципами діяльності юридичної клініки. Надати характеристику основних етичних принципів діяльності юридичної клініки, таких як принцип чесності та порядності; принцип дотримання законності; принцип незалежності; принцип конфіденційності; принцип домінантності інтересів клієнта; принцип культури поведінки; принцип правильного спілкування з клієнтом; принцип взаємної відповідальності працівників клініки; принцип поваги до юридичної професії та інші принципи.

Питання для самостійної роботи

1. Професійна етика, її особливості та значення.
2. Професійна етика у діяльності студентів та викладачів.
3. Правове регулювання етичних норм юриста.
4. Характеристика основних етичних принципів діяльності юридичної клініки.
5. Застосування етичних принципів під час консультування клієнта.

6. Співвідношення корпоративної культури з професійною етикою.

Тематика рефератів:

- Важливість корпоративної культури в діяльності юридичних клінік.
- Значення етичності корпоративних ділових взаємовідносин між клієнтами та працівниками клініки.
- Етичні категорії (товариськість, дружба, відданість) у діяльності юридичних клінік.
- Етика в правопросвітній діяльності юридичної клініки.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник за заг. ред. В. М. Сущенка. К.: Ваіте, 2020 274 с.
2. Модуль 12 «Доброчесність, етика і право» з Серії університетських модулів з питань доброчесності та етики: URL: https://www.unodc.org/documents/e4j/IntegrityEthics/E4J_Integrity_and_Ethics_Module_12_final_UKR.pdf (дата звернення: 02.01.2025).
3. Хвоцинський О. Місії вільної юридичної професії в суспільствах, які перебувають у трансформації [Електронний ресурс]. URL: <http://uba.ua/ukr/news/4956/> (дата звернення: 02.01.2025).
4. Сущенко В.М. Правосвідомість правника у контексті доктрини верховенства права В.М. Сущенко Загальнотеоретичне правознавство, верховенство права та Україна: зб. наук. статей гол. ред. Андрій Мелешевич. К.: Дух і Літера, 2013. С. 364-377.
5. Сущенко В.М. Професійна відповідальність правника: навч. посіб. для студ. вищих юрид. навч. закладів В.М. Сущенко. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. 236 с
6. Поняття та види професійної таємниці. Малига В.А., Станкевич В.Л. «Конфіденційність» та «професійна таємниця» як юридичні категорії: зміст та співвідношення понять Європейські перспективи. 2012. № 4. ч. 1. С. 24-32.
7. Курс на платформі Prometheus – Конфлікт інтересів: треба знати! URL: https://edx.prometheus.org.ua/courses/coursev1:NAZK+COI101+2017_T3/about (дата звернення: 02.01.2025).
8. Роз'яснення Ради адвокатів України щодо наявності або відсутності конфлікту інтересів під час здійснення адвокатом захисту клієнта від 4.07.2015, рішення № 7 URL: <http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/rishennya/2015.07.04-rishennya-7.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
9. Роз'яснення Ради адвокатів України щодо окремих умов застосування положень Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» і Правил адвокатської етики від 23 квітня 2016, рішення № 103 URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2016-04-23-rshennya-rau-103_573594d583c9c.pdf (дата звернення: 02.01.2025).
10. Сущенко В.М. Європейські та міжнародні стандарти правничої професії в контексті функціонування правової системи України В.М. Сущенко Наукові записки НаУКМА. Т. 181: Юридичні науки. 2016. С. 22-25.

11. Правила адвокатської етики [Електронний ресурс]. URL: <http://vkdkka.org/pravil-advokatskoji-etiki>. (дата звернення: 02.01.2025).

ТЕМА 3. Основи менеджменту юридичної клініки

Методичні вказівки

Роль і значення цієї теми в межах курсу «Юридична клінічна освіта» обумовлена важливістю розуміння мети та завдань юридичної клініки, структури та типів юридичних клінік.

При підготовці до заняття слід проаналізувати Положення про юридичну клініку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Питання для самостійної роботи

1. Нормативно-правові акти, що регулюють діяльність юридичних клінік в Україні.
2. Положення (статут) про юридичну клініку: призначення та цілі юридичної клініки.
3. Основні права та обов'язки членів юридичної клініки.
4. Внутрішні (локальні) акти юридичної клініки і їх систематизація.
5. Чергування та обов'язки чергового у юридичній клініці.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
2. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI : станом на 31 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
4. Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України : Наказ МОН України від 03.08.2006 № 592. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
5. Стандарти юридичних клінік України: прийняті Асоціацією юридичних клінік України, схвалені Всеукраїнським 3'їздом Асоціації юридичних клінік України Протокол № 2 від 19 червня 2014 року. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/standarti-diyalnosti-yuridichnikh-klinik-ukrajini.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
6. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник за заг. ред. В. М. Суценка. К.: Ваїте, 2020 274 с. [Електронний ресурс] URL:

<https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Textbook-Clinical-Legal-Education.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).

7. Основи юридичної клінічної практики: Навчально-методичний посібник За ред. А. О. Галая.– К.: Атіка, 2007.– 204 с. [Електронний ресурс] URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/Osnovy-yurydychnoyi-klinichnoyi-praktyky.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).

ТЕМА 4. Підготовка та проведення інтерв'ювання

Методичні вказівки

Метою проведення інтерв'ювання є отримання від клієнта інформації, яка має юридичне значення, на основі якої студент-консультант юридичної клініки запропонує клієнту варіанти вирішення проблеми, що виникла.

Під час проведення інтерв'ю студент-консультант повинен пам'ятати, що клієнт має:

- *розповісти про свою проблему так, як він її розуміє;*
- *отримати інформацію про юридичні послуги і те, як вони можуть допомогти йому;*
- *отримати інформацію про процедуру отримання юридичних послуг.*

Водночас самому студенту-консультанту необхідно:

- *поінформувати особу про те, якого роду допомогу і в якому обсязі вона може отримати;*
- *отримати точну й повну інформацію про проблему особи;*
- *повідомити особі додаткову інформацію про можливі засоби правового захисту;*
- *стимулювати особу активно сприяти встановленню істини у справі*

Питання для самостійної роботи

1. Попереднє спілкування з клієнтом телефоном. Порядок спілкування за допомогою телефону.
2. Документування інформації, отриманої шляхом телефонного спілкування.
3. Призначення дати інтерв'ювання. Попередження про необхідність прийти вчасно і з необхідними документами.
4. Інтерв'ювання клієнта. Зустріч. Попереднє знайомство та налагодження контакту.
5. Документальне оформлення письмового і усного звернення. Отримання інформації.
6. З'ясування питань. Виокремлення основної та додаткової інформації.

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
2. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI : станом на 31 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
4. Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України : Наказ МОН України від 03.08.2006 № 592. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
5. Стандарти юридичних клінік України: прийняті Асоціацією юридичних клінік України, схвалені Всеукраїнським З'їздом Асоціації юридичних клінік України Протокол № 2 від 19 червня 2014 року. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/standarti-diyalnosti-yuridichnikh-klinik-ukrajini.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
6. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник за заг. ред. В. М. Сущенко. К.: Ваїте, 2020 274 с. [Електронний ресурс] URL: <https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Textbook-Clinical-Legal-Education.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
7. Основи юридичної клінічної практики: Навчально-методичний посібник За ред. А. О. Галає.- К.: Атіка, 2007.– 204 с. [Електронний ресурс] URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/Osnovy-yurydychnoyi-klinichnoyi-praktyky.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).

ТЕМА 5. Безпосереднє надання правової допомоги

Методичні вказівки

Найбільш складним та відповідальним етапом в роботі юриста з клієнтом є аналіз справи та вироблення по ній позиції.

Взагалі під аналізом розуміють розумовий процес розкладання об'єкта на елементи. Юридичний аналіз - це процес дослідження окремих структурних складових справи з метою вироблення конкретної позиції щодо неї.

Найпоширенішою методикою аналізу справи та вироблення по ній позиції, є методика, що охоплює чотири етапи: аналіз фактичних обставин справи; аналіз правової основи; аналіз доказів; вироблення позиції по справі.

Питання для самостійної роботи

1. Отримання доказів та інших документів у справі.
2. Виокремлення запитань, основної та додаткової інформації.

3. Аналіз фактичних, юридичних обставин у справі та інших документів.
4. Збір інформації та доказів, їх види.
5. Уточнення фактичних обставин справи та вимог законодавства.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
2. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI : станом на 31 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
4. Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України : Наказ МОН України від 03.08.2006 № 592. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
5. Стандарти юридичних клінік України: прийняті Асоціацією юридичних клінік України, схвалені Всеукраїнським З'їздом Асоціації юридичних клінік України Протокол № 2 від 19 червня 2014 року. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/standarti-diyalnosti-yuridichnikh-klinik-ukrajini.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
6. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник за заг. ред. В. М. Сущенко. К.: Ваіте, 2020 274 с. [Електронний ресурс] URL: <https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Textbook-Clinical-Legal-Education.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
7. Основи юридичної клінічної практики: Навчально-методичний посібник За ред. А. О. Галай.– К.: Атіка, 2007.– 204 с. [Електронний ресурс] URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/Osnovy-yurydychnoyi-klinichnoyi-praktyky.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
8. Кодекс законів про працю України : Кодекс України від 10.12.1971 № 322-VIII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 21.01.2025).

ТЕМА 6. Надання консультацій

Методичні вказівки

Консультавання клієнта є ключовим етапом роботи над справою. У багатьох справах консультавання не є завершальним етапом роботи, особливо коли йдеться про судове представництво. У такій ситуації справи часто

проходять кілька етапів консультування.

Проте значення консультування полягає у тому, що саме у ньому найяскравіше виявляється та послуга, заради отримання якої звернувся клієнт до Юридичної клініки.

Консультування є складовою частиною діяльності будь-якого юриста. Консультування - це особливий вид інтелектуальної та практичної взаємодії юриста і клієнта, з допомогою якої юрист сприяє клієнту в прийнятті рішень.

Питання для самостійної роботи

1. Характеристика етапу консультування клієнта. Поняття, мета та види консультування клієнта.
2. Разове консультування та консультування з перспективою ведення справи. Усне та письмове консультування клієнта.
3. Етапи успішного усного консультування: підготовка до надання консультації; роз'яснення змісту консультації; ознайомлення з додатками; завершення консультування.
4. Основні правила формування відповідей на питання. Правило повноти і системності викладу наданої консультації. Правило доступності відповіді і основанийості її на нормах законодавства. Правило надання клієнту можливості вибору варіанта поведінки. Правило супроводження консультації доданими процесуальними документами.
5. Завершення консультування та домовленість щодо подальшої співпраці з клієнтом.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник за заг. ред. В. М. Сущенко. К.: Ваіте, 2020 274 с. [Електронний ресурс] URL: <https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Textbook-Clinical-Legal-Education.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
2. Основи юридичної клінічної практики: Навчально-методичний посібник За ред. А. О. Галає.- К.: Атіка, 2007.– 204 с. [Електронний ресурс] URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/Osnovy-yurydychnoyi-klinichnoyi-praktyky.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
3. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 10 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 10.01.2025).
4. Про споживче кредитування : Закон України від 15.11.2016 № 1734-VIII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text> (дата звернення: 10.01.2025).
5. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 10.01.2025).

ТЕМА 7. Підготовка юридичних документів

Методичні вказівки

Метою діяльності юридичної клініки є формування у студентів старших курсів юридичних закладів вищої освіти/факультетів практичних умінь та навичок щодо застосування відповідних правових норм в процесі консультування особи, яка звернулась по правничу допомогу. Відповідно, кінцевим результатом діяльності клініки є набуття та закріплення студентом-консультантом практичних навичок застосовування своїх правових знань у конкретних життєвих обставинах шляхом підготовки та надання консультації у формі обґрунтованого письмового консультативного висновку.

Таким чином, набуті знання та навички у складанні письмового висновку допоможуть правнику у майбутньому на належному рівні готувати процесуальні та інші документи, у тому числі й поза його суто професійною діяльністю.

Крім того, в процесі підготовки письмових правових Консультативних висновків студенти-консультанти юридичної клініки набувають практичних умінь та навичок щодо правильної правової кваліфікації фактичних обставин справи.

Питання для самостійної роботи

1. Вимоги до юридичних документів та наслідки їх недотримання.
2. Процес підготовки юридичних документів та його етапи.
3. Технічні засоби оформлення юридичних документів: схема документа, порядок оформлення, наявність та розміщення реквізитів, тощо.
4. Структура, призначення та роль процесуальних документів у роботі правника.
5. Порядок складання звернень до органів, підприємств, установ різних форм власності.
6. Вимоги до складання позовної заяви.
7. Апеляційна скарга: призначення, форма та порядок складання.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник за заг. ред. В. М. Сущенко. К.: Ваіте, 2020 274 с. [Електронний ресурс] URL: <https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Textbook-Clinical-Legal-Education.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
2. Основи юридичної клінічної практики: Навчально-методичний посібник За ред. А. О. Галає.– К.: Атіка, 2007.– 204 с. [Електронний ресурс] URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/Osnovy-yurydychnoyi->

[klinichnoyi-praktyky.pdf](#) (дата звернення: 02.01.2025).

3. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 10 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 10.01.2025).

4. Про споживче кредитування : Закон України від 15.11.2016 № 1734-VIII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text> (дата звернення: 10.01.2025).

5. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV : станом на 1 січ. 2025 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 10.01.2025).

ТЕМА 8. Представництво інтересів клієнтів у різних інстанціях

Методичні вказівки

Фізичні особи, що звертаються до юридичної клініки з приводу забезпечення їхніх прав перед суб'єктами владних повноважень та юридичних осіб публічного права, насамперед стикаються із проблемою оформлення звернення із скаргою, пропозицією, клопотанням чи заявою або для здійснення запиту для отримання певної інформації, на яку не поширюється конституційні обмеження щодо доступу до неї. Тому у цій частині роботи буде розглянуто основні вимоги щодо права на звернення до органів влади та отримання доступу до інформації про приватні дані щодо особи.

Право на звернення є важливим напрямом демократичного розвитку держави і суспільства. Воно забезпечує можливість громадянам України брати участь в управлінні державними та суспільними справами, впливати на поліпшення роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, відстоювати і захищати свої права та інтереси.

Питання для самостійної роботи

1. Поняття та значення представництва інтересів.
2. Правове регулювання представництва інтересів клієнта.
3. Вимоги до особи – представника інтересів клієнта в різних інстанціях.
4. Оформлення представництва. Документи, що посвідчують повноваження представників.
5. Підготовка до представництва та представництво інтересів клієнта в різних інституціях.
6. Особливості представництва у суді. Повноваження представника в суді.
7. Представництво у недержавних структурах.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник за заг. ред. В. М. Суцєнка. К.: Ваїте, 2020 274 с. [Електронний ресурс] URL: <https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Textbook-Clinical-Legal-Education.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
2. Основи юридичної клінічної практики: Навчально-методичний посібник За ред. А. О. Галаїя.– К.: Атіка, 2007.– 204 с. [Електронний ресурс] URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/Osnovy-yurydychnoyi-klinichnoyi-praktyky.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
3. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 10 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 10.01.2025).
4. Про споживче кредитування : Закон України від 15.11.2016 № 1734-VIII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text> (дата звернення: 10.01.2025).
5. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 10.01.2025).
6. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III : станом на 10 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 10.01.2025).

ТЕМА 9. Правопросвітницька робота як напрям діяльності юридичної клініки

Методичні вказівки

Правова освіта у діяльності юридичної клініки є невід’ємним елементом її ефективності як соціального інституту.

Умовно можна виділити такі напрями правоосвітньої діяльності клініки: 1) підготовка студентів у рамках клінічної освіти з метою набуття ними практичних навиків з юриспруденції; 2) підготовка та проведення практичних семінарів-тренінгів з участю викладачів клінік для адвокатів, юристів підприємств, установ та організацій тощо; 3) проведення заходів щодо правової освіти населення через певні інформаційні заходи шляхом видання буклетів, практичних і навчальних посібників, підручників, залучення студентів клініки до наукової роботи; 4) організація та проведення імітаційних суддівських змагань (дебатів) між студентами у формі Meet Court, участі у інших імітаційних формах юридичних змагань.

Питання для самостійної роботи

1. Визначення правопросвітньої роботи та її ознак.
2. Шляхи та способи здійснення правової просвіти.

3. Street law як програма правової просвіти. Поняття та визначення Street law.
4. Роль практичного права в сприянні розвитку правової культури суспільства.
5. Завдання практичного права в системі завдань юридичної клініки.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI : станом на 31 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
2. Стандарти юридичних клінік України: прийняті Асоціацією юридичних клінік України, схвалені Всеукраїнським З'їздом Асоціації юридичних клінік України Протокол № 2 від 19 червня 2014 року. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/standarti-diyalnosti-yuridichnikh-klinik-ukrajini.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
3. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник за заг. ред. В. М. Сущенко. К.: Ваїте, 2020 274 с. [Електронний ресурс] URL: <https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Textbook-Clinical-Legal-Education.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
4. Основи юридичної клінічної практики: Навчально-методичний посібник За ред. А. О. Галая.– К.: Атіка, 2007.– 204 с. [Електронний ресурс] URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/Osnovy-yurydychnoyi-klinichnoyi-praktyky.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
5. Навчально-методичний посібник для проведення занять з практичного права; авторський колектив; відп. ред. Катерина Дацко. – Київ: Асоціація юридичних клінік України, 2020. – 76 с. [Електронний ресурс] URL: https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2020/11/Prev_Posibnyk_StreetLaw_A5_2020-1.pdf (дата звернення: 02.01.2025).

Тематика та зміст самостійної роботи для студентів заочної форми навчання

ТЕМА 1. Юридичні клініки: історія становлення та розвитку, їх мета і завдання

Методичні вказівки

«Юридичні клініки: історія становлення та розвитку, їх мета і завдання» є ознайомчою темою з курсу «Юридична клінічна освіта», так як розкриває загальне уявлення про юридичну клініку.

При підготовці до заняття слід визначити поняття, особливості, цілі та стратегію Юридичних клінік, передумови виникнення та завдання юридичної клінічної освіти, дослідити світову історію виникнення і розвитку юридичних клінік.

Особливу увагу слід приділити дослідженню започаткування юридичного клінічного руху в Україні, причинам виникнення, особливостям створення та функціонування.

Готуючись до семінарського заняття слід проаналізувати типи юридичних клінік залежно від організаційної структури та напрямів роботи

Питання для самостійної роботи

1. Способи розуміння юридичної клініки (як: організації; форми практичного навчання; навчального курсу)
2. Юридична клінічна освіта: поняття, особливості, цілі та стратегія.
3. Співвідношення клінічної та традиційної юридичної освіти.
4. Загальна характеристика сучасної системи юридичних клінік в Україні.

Тематика рефератів:

- Юридична клініка «живого клієнта».
- Юридична клініка консультування без особистого контакту.
- Імітаційна клініка.
- Значення діяльності юридичних клінік для суспільства.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата

- звернення: 02.01.2025).
2. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI : станом на 31 груд. 2024 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
 3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI : станом на 1 січ. 2025 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
 4. Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України : Наказ МОН України від 03.08.2006 № 592.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
 5. Стандарти юридичних клінік України: прийняті Асоціацією юридичних клінік України, схвалені Всеукраїнським З'їздом Асоціації юридичних клінік України Протокол № 2 від 19 червня 2014 року. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/standarti-diyalnosti-yuridichnikh-klinik-ukrajini.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
 6. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник за заг. ред. В. М. Сущенка. К.: Ваїте, 2020 274 с. [Електронний ресурс] URL: <https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Textbook-Clinical-Legal-Education.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
 7. Основи юридичної клінічної практики: Навчально-методичний посібник За ред. А. О. Галая.– К.: Атіка, 2007.– 204 с. [Електронний ресурс] URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/Osnovy-yurydychnoyi-klinichnoyi-praktyky.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).

ТЕМА 2. Професійна етика у діяльності юридичних клінік

Методичні вказівки

Готуючись до заняття необхідно сформулювати загальне уявлення про етику, визначити основні завдання етики, особливості та значення професійної етики.

При підготовці до заняття слід встановити взаємозв'язок юридичної етики з етичними принципами діяльності юридичної клініки. Надати характеристику основних етичних принципів діяльності юридичної клініки, таких як принцип чесності та порядності; принцип дотримання законності; принцип незалежності; принцип конфіденційності; принцип домінантності інтересів клієнта; принцип культури поведінки; принцип правильного спілкування з клієнтом; принцип взаємної відповідальності працівників клініки; принцип поваги до юридичної професії та інші принципи.

Питання для самостійної роботи

1. Професійна етика, її особливості та значення.

2. Професійна етика у діяльності студентів та викладачів.
3. Правове регулювання етичних норм юриста.
4. Характеристика основних етичних принципів діяльності юридичної клініки.
5. Застосування етичних принципів під час консультивання клієнта.
6. Співвідношення корпоративної культури з професійною етикою.

Тематика рефератів:

- Важливість корпоративної культури в діяльності юридичних клінік.
- Значення етичності корпоративних ділових взаємовідносин між клієнтами та працівниками клініки.
- Етичні категорії (товариськість, дружба, відданість) у діяльності юридичних клінік.
- Етика в правопросвітній діяльності юридичної клініки.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник за заг. ред. В. М. Суценка. К.: Ваіте, 2020 274 с.
2. Модуль 12 «Доброчесність, етика і право» з Серії університетських модулів з питань доброчесності та етики: URL: https://www.unodc.org/documents/e4j/IntegrityEthics/E4J_Integrity_and_Ethics_Module_12_final_UKR.pdf (дата звернення: 02.01.2025).
3. Хвощинський О. Місії вільної юридичної професії в суспільствах, які перебувають у трансформації [Електронний ресурс]. URL: <http://uba.ua/ukr/news/4956/> (дата звернення: 02.01.2025).
4. Сущенко В.М. Правосвідомість правника у контексті доктрини верховенства права В.М. Сущенко Загальнотеоретичне правознавство, верховенство права та Україна: зб. наук. статей гол. ред. Андрій Мелешевич. К.: Дух і Літера, 2013. С. 364-377.
5. Сущенко В.М. Професійна відповідальність правника: навч. посіб. для студ. вищих юрид. навч. закладів В.М. Сущенко. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. 236 с
6. Поняття та види професійної таємниці. Малига В.А., Станкевич В.Л. «Конфіденційність» та «професійна таємниця» як юридичні категорії: зміст та співвідношення понять Європейські перспективи. 2012. № 4. ч. 1. С. 24-32.
7. Курс на платформі Prometheus – Конфлікт інтересів: треба знати! URL: https://edx.prometheus.org.ua/courses/coursev1:NAZK+COI101+2017_T3/about (дата звернення: 02.01.2025).
8. Роз'яснення Ради адвокатів України щодо наявності або відсутності конфлікту інтересів під час здійснення адвокатом захисту клієнта від 4.07.2015, рішення № 7 URL: <http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/rishennya/2015.07.04-rishennya-7.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
9. Роз'яснення Ради адвокатів України щодо окремих умов застосування положень Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» і Правил адвокатської етики від 23 квітня 2016, рішення № 103 URL:

http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2016-04-23-rshennya-rau-103_573594d583c9c.pdf (дата звернення: 02.01.2025).

10. Сущенко В.М. Європейські та міжнародні стандарти правничої професії в контексті функціонування правової системи України В.М. Сущенко Наукові записки НаУКМА. Т. 181: Юридичні науки. 2016. С. 22-25.
11. Правила адвокатської етики [Електронний ресурс]. URL: <http://vkdkka.org/pravil-advokatskoji-etiki>. (дата звернення: 02.01.2025).

ТЕМА 3. Основи менеджменту юридичної клініки

Методичні вказівки

Роль і значення цієї теми в межах курсу «Юридична клінічна освіта» обумовлена важливістю розуміння мети та завдань юридичної клініки, структури та типів юридичних клінік.

При підготовці до заняття слід проаналізувати Положення про юридичну клініку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Питання для самостійної роботи

1. Нормативно-правові акти, що регулюють діяльність юридичних клінік в Україні.
2. Положення (статут) про юридичну клініку: призначення та цілі юридичної клініки.
3. Основні права та обов'язки членів юридичної клініки.
4. Внутрішні (локальні) акти юридичної клініки і їх систематизація.
5. Чергування та обов'язки чергового у юридичній клініці.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
2. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI : станом на 31 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
4. Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України : Наказ МОН України від 03.08.2006 № 592. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
5. Стандарти юридичних клінік України: прийняті Асоціацією юридичних клінік України, схвалені Всеукраїнським З'їздом Асоціації юридичних клінік

України Протокол № 2 від 19 червня 2014 року. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/standarti-diyalnosti-yuridichnikh-klinik-ukrajini.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).

6. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник за заг. ред. В. М. Сущенко. К.: Ваіте, 2020 274 с. [Електронний ресурс] URL: <https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Textbook-Clinical-Legal-Education.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).

7. Основи юридичної клінічної практики: Навчально-методичний посібник За ред. А. О. Галай.– К.: Атіка, 2007.– 204 с. [Електронний ресурс] URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/Osnovy-yurydychnoyi-klinichnoyi-praktyky.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).

ТЕМА 4. Підготовка та проведення інтерв'ювання

Методичні вказівки

Метою проведення інтерв'ювання є отримання від клієнта інформації, яка має юридичне значення, на основі якої студент-консультант юридичної клініки запропонує клієнту варіанти вирішення проблеми, що виникла.

Під час проведення інтерв'ю студент-консультант повинен пам'ятати, що клієнт має:

- *розповісти про свою проблему так, як він її розуміє;*
- *отримати інформацію про юридичні послуги і те, як вони можуть допомогти йому;*
- *отримати інформацію про процедуру отримання юридичних послуг.*

Водночас самому студенту-консультанту необхідно:

- *поінформувати особу про те, якого роду допомогу і в якому обсязі вона може отримати;*
- *отримати точну й повну інформацію про проблему особи;*
- *повідомити особі додаткову інформацію про можливі засоби правового захисту;*
- *стимулювати особу активно сприяти встановленню істини у справі*

Питання для самостійної роботи

1. Попереднє спілкування з клієнтом телефоном. Порядок спілкування за допомогою телефону.
2. Документування інформації, отриманої шляхом телефонного спілкування.
3. Призначення дати інтерв'ювання. Попередження про необхідність прийти вчасно і з необхідними документами.
4. Інтерв'ювання клієнта. Зустріч. Попереднє знайомство та налагодження контакту.
5. Документальне оформлення письмового і усного звернення. Отримання

- інформації.
6. З'ясування питань. Виокремлення основної та додаткової інформації.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
2. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI : станом на 31 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
4. Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України : Наказ МОН України від 03.08.2006 № 592. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
5. Стандарти юридичних клінік України: прийняті Асоціацією юридичних клінік України, схвалені Всеукраїнським З'їздом Асоціації юридичних клінік України Протокол № 2 від 19 червня 2014 року. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/standarti-diyalnosti-yuridichnikh-klinik-ukrajini.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
6. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник за заг. ред. В. М. Суценка. К.: Ваїте, 2020 274 с. [Електронний ресурс] URL: <https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Textbook-Clinical-Legal-Education.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
7. Основи юридичної клінічної практики: Навчально-методичний посібник За ред. А. О. Галає.- К.: Атіка, 2007.- 204 с. [Електронний ресурс] URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/Osnovy-yurydychnoyi-klinichnoyi-praktyky.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).

ТЕМА 5. Безпосереднє надання правової допомоги

Методичні вказівки

Найбільш складним та відповідальним етапом в роботі юриста з клієнтом є аналіз справи та вироблення по ній позиції.

Взагалі під аналізом розуміють розумовий процес розкладання об'єкта на елементи. Юридичний аналіз - це процес дослідження окремих структурних складових справи з метою вироблення конкретної позиції щодо неї.

Найпоширенішою методикою аналізу справи та вироблення по ній позиції, є методика, що охоплює чотири етапи: аналіз фактичних обставин справи; аналіз правової основи; аналіз доказів; вироблення позиції по справі.

Питання для самостійної роботи

1. Отримання доказів та інших документів у справі.
2. Виокремлення запитань, основної та додаткової інформації.
3. Аналіз фактичних, юридичних обставин у справі та інших документів.
4. Збір інформації та доказів, їх види.
5. Уточнення фактичних обставин справи та вимог законодавства.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
2. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI : станом на 31 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
4. Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України : Наказ МОН України від 03.08.2006 № 592. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-06#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
5. Стандарти юридичних клінік України: прийняті Асоціацією юридичних клінік України, схвалені Всеукраїнським З'їздом Асоціації юридичних клінік України Протокол № 2 від 19 червня 2014 року. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/standarti-diyalnosti-yuridichnikh-klinik-ukrajini.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
6. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник за заг. ред. В. М. Суценка. К.: Ваїте, 2020 274 с. [Електронний ресурс] URL: <https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Textbook-Clinical-Legal-Education.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
7. Основи юридичної клінічної практики: Навчально-методичний посібник За ред. А. О. Галай.- К.: Атіка, 2007.- 204 с. [Електронний ресурс] URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/Osnovy-yurydychnoyi-klinichnoyi-praktyky.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
8. Кодекс законів про працю України : Кодекс України від 10.12.1971 № 322-VIII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 21.01.2025).

Методичні вказівки

Консультавання клієнта є ключовим етапом роботи над справою. У багатьох справах консультавання не є завершальним етапом роботи, особливо коли йдеться про судове представництво. У такій ситуації справи часто проходять кілька етапів консультавання.

Проте значення консультавання полягає у тому, що саме у ньому найяскравіше виявляється та послуга, заради отримання якої звернувся клієнт до Юридичної клініки.

Консультавання є складовою частиною діяльності будь-якого юриста. Консультавання - це особливий вид інтелектуальної та практичної взаємодії юриста і клієнта, з допомогою якої юрист сприяє клієнту в прийнятті рішень.

Питання для самостійної роботи

1. Характеристика етапу консультавання клієнта. Поняття, мета та види консультавання клієнта.
2. Разове консультавання та консультавання з перспективою ведення справи. Усне та письмове консультавання клієнта.
3. Етапи успішного усного консультавання: підготовка до надання консультації; роз'яснення змісту консультації; ознайомлення з додатками; завершення консультавання.
4. Основні правила формування відповідей на питання. Правило повноти і системності викладу наданої консультації. Правило доступності відповіді і основанийості її на нормах законодавства. Правило надання клієнту можливості вибору варіанта поведінки. Правило супроводження консультації доданими процесуальними документами.
5. Завершення консультавання та домовленість щодо подальшої співпраці з клієнтом.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник за заг. ред. В. М. Суцєнка. К.: Ваїте, 2020 274 с. [Електронний ресурс] URL: <https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Textbook-Clinical-Legal-Education.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
2. Основи юридичної клінічної практики: Навчально-методичний посібник За ред. А. О. Галаїя.– К.: Атіка, 2007.– 204 с. [Електронний ресурс] URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/Osnovy-yurydychnoyi-klinichnoyi-praktyky.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
3. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 10 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 10.01.2025).
4. Про споживче кредитування : Закон України від 15.11.2016 № 1734-VIII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text> (дата звернення: 10.01.2025).
5. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004

№ 1618-IV : станом на 1 січ. 2025 р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 10.01.2025).

ТЕМА 7. Підготовка юридичних документів

Методичні вказівки

Метою діяльності юридичної клініки є формування у студентів старших курсів юридичних закладів вищої освіти/факультетів практичних умінь та навичок щодо застосування відповідних правових норм в процесі консультування особи, яка звернулася по правничу допомогу. Відповідно, кінцевим результатом діяльності клініки є набуття та закріплення студентом-консультантом практичних навичок застосовування своїх правових знань у конкретних життєвих обставинах шляхом підготовки та надання консультації у формі обґрунтованого письмового консультативного висновку.

Таким чином, набуті знання та навички у складанні письмового висновку допоможуть правнику у майбутньому на належному рівні готувати процесуальні та інші документи, у тому числі й поза його суто професійною діяльністю.

Крім того, в процесі підготовки письмових правових Консультативних висновків студенти-консультанти юридичної клініки набувають практичних умінь та навичок щодо правильної правової кваліфікації фактичних обставин справи.

Питання для самостійної роботи

1. Вимоги до юридичних документів та наслідки їх недотримання.
2. Процес підготовки юридичних документів та його етапи.
3. Технічні засоби оформлення юридичних документів: схема документа, порядок оформлення, наявність та розміщення реквізитів, тощо.
4. Структура, призначення та роль процесуальних документів у роботі правника.
5. Порядок складання звернень до органів, підприємств, установ різних форм власності.
6. Вимоги до складання позовної заяви.
7. Апеляційна скарга: призначення, форма та порядок складання.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Правнична клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник за заг. ред. В. М. Сущенко. К.: Ваіте, 2020 274 с. [Електронний ресурс] URL: <https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Textbook-Clinical-Legal-Education.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
2. Основи юридичної клінічної практики: Навчально-методичний посібник За ред. А. О. Галая.– К.: Атіка, 2007.– 204 с. [Електронний ресурс] URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/Osnovy-yurydychnoyi-klinichnoyi-praktyky.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
3. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 10 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 10.01.2025).
4. Про споживче кредитування : Закон України від 15.11.2016 № 1734-VIII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text> (дата звернення: 10.01.2025).
5. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 10.01.2025).

ТЕМА 8. Представництво інтересів клієнтів у різних інстанціях

Методичні вказівки

Фізичні особи, що звертаються до юридичної клініки з приводу забезпечення їхніх прав перед суб'єктами владних повноважень та юридичних осіб публічного права, насамперед стикаються із проблемою оформлення звернення із скаргою, пропозицією, клопотанням чи заявою або для здійснення запиту для отримання певної інформації, на яку не поширюється конституційні обмеження щодо доступу до неї. Тому у цій частині роботи буде розглянуто основні вимоги щодо права на звернення до органів влади та отримання доступу до інформації про приватні дані щодо особи.

Право на звернення є важливим напрямом демократичного розвитку держави і суспільства. Воно забезпечує можливість громадянам України брати участь в управлінні державними та суспільними справами, впливати на поліпшення роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, відстоювати і захищати свої права та інтереси.

Питання для самостійної роботи

1. Поняття та значення представництва інтересів.
2. Правове регулювання представництва інтересів клієнта.
3. Вимоги до особи – представника інтересів клієнта в різних інстанціях.
4. Оформлення представництва. Документи, що посвідчують повноваження представників.

5. Підготовка до представництва та представництво інтересів клієнта в різних інституціях.
6. Особливості представництва у суді. Повноваження представника в суді.
7. Представництво у недержавних структурах.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник за заг. ред. В. М. Сущенка. К.: Ваіте, 2020 274 с. [Електронний ресурс] URL: <https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Textbook-Clinical-Legal-Education.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
2. Основи юридичної клінічної практики: Навчально-методичний посібник За ред. А. О. Галая.– К.: Атіка, 2007.– 204 с. [Електронний ресурс] URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/Osnovy-yurydychnoyi-klinichnoyi-praktyky.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
3. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 10 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 10.01.2025).
4. Про споживче кредитування : Закон України від 15.11.2016 № 1734-VIII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text> (дата звернення: 10.01.2025).
5. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 10.01.2025).
6. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III : станом на 10 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 10.01.2025).

ТЕМА 9. Правопросвітницька робота як напрям діяльності юридичної клініки

Методичні вказівки

Правова освіта у діяльності юридичної клініки є невід’ємним елементом її ефективності як соціального інституту.

Умовно можна виділити такі напрямки правоосвітньої діяльності клініки: 1) підготовка студентів у рамках клінічної освіти з метою набуття ними практичних навиків з юриспруденції; 2) підготовка та проведення практичних семінарів-тренінгів з участю викладачів клінік для адвокатів, юристів підприємств, установ та організацій тощо; 3) проведення заходів щодо правової освіти населення через певні інформаційні заходи шляхом видання буклетів, практичних і навчальних посібників, підручників, залучення студентів клініки до наукової роботи; 4) організація та проведення

імітаційних суддівських змагань (дебатів) між студентами у формі Meet Court, участі у інших імітаційних формах юридичних змагань.

Питання для самостійної роботи

1. Визначення правопросвітньої роботи та її ознак.
2. Шляхи та способи здійснення правової просвіти.
3. Street law як програма правової просвіти. Поняття та визначення Street law.
4. Роль практичного права в сприянні розвитку правової культури суспільства.
5. Завдання практичного права в системі завдань юридичної клініки.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI : станом на 31 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
2. Стандарти юридичних клінік України: прийняті Асоціацією юридичних клінік України, схвалені Всеукраїнським З'їздом Асоціації юридичних клінік України Протокол № 2 від 19 червня 2014 року. URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/standarti-diyalnosti-yuridichnikh-klinik-ukrajini.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
3. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник за заг. ред. В. М. Сущенко. К.: Ваїте, 2020 274 с. [Електронний ресурс] URL: <https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Textbook-Clinical-Legal-Education.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
4. Основи юридичної клінічної практики: Навчально-методичний посібник За ред. А. О. Галая.– К.: Атіка, 2007.– 204 с. [Електронний ресурс] URL: <https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2017/07/Osnovy-yurydychnoyi-klinichnoyi-praktyky.pdf> (дата звернення: 02.01.2025).
5. Навчально-методичний посібник для проведення занять з практичного права; авторський колектив; відп. ред. Катерина Дацко. – Київ: Асоціація юридичних клінік України, 2020. – 76 с. [Електронний ресурс] URL: https://legalclinics.in.ua/wp-content/uploads/2020/11/Prev_Posibnyk_StreetLaw_A5_2020-1.pdf (дата звернення: 02.01.2025).